
IETS OVER TWEE VERDIENSTELIJKE NEDERLANDERS,

DOOR

D. BIERENS DE HAAN.

Met genoegen zag ik het opstel van den jongen Engelschman J. W. L. GLAISHER in ons Album herdacht, en wil volgaarne voldoen aan de uitnoodiging, blz. 119.

EZECHIEL DE DECKER was in 1626 "Rekenmeester ende Lantmeter, residerende ter Goude" en gaf als zoodanig onderwijs in "de Meetkonst ende Rekenkonst". De "groote en verdrietighe Rekeninghen, die in dezelfde voorkomen", deden hem met ingenomenheid de *Mirifici Logarithmorum Canonsis Descriptio* van NEPER begroeten, doch hij was "in de Latijnsche Sprake onervaren", en vroeg dus aan den "konstlievenden Jonghman ADRIAEN VLACK (die hem doenmael met grooten ijver in de Meetkonst oeffende)", het werk te vertalen. Hij was toen daarmede niet tevreeden, het ging hem te hoog. Spoedig daarop toonde VLACK hem de *Rhabdologia* van NEPER, en vertaalde dit werk in het "Duyts". Daarop lieten zij de *Arithmetica Logarithmica* van HENRICUS BRIGGIUS en de Tafel van EDMUND GUNTERUS uit Engeland komen. "Alle 't welcke ons sonderlingh behagende", besloot DE DECKER tot de uitgave van zijn "Nieuwe Telkonst", waarvan het Eerste deel (ter Goude 1826 in 4°)

bevatte "twee Boecken van de Tellingh door Roetjes, een Aenhangsel van het Veerdigh Gereetschap voor Vermenighvuldigingh, ende de Plaetselicke Telkonst, alles ghevonden door JOANNE NEPER en overghezet door ADRIAEN VLACQ" (aan wien derhalve de eerste 148 bladzijden toekomen). Daarop volgt "EZECHIEL DE DECKER, van Coopmans Rekeningen" (blz. 149—308), "Jaer- en Maent-Tafels van Interest" (120 blz.), en eindelijk "de Thiende, door SIMON STEVIN" (blz. 1—27), met een afzonderlijken titel, zoo als die ook afzonderlijk werd uitgegeven.

Het is uit de voorrede tot dit werk, dat ik het voorgaande heb geput; maar daarin staat nog bovendien, dat de lezer zoude "verwachten met patientie, totdat het Tweede Deel voldruckt is". Deze "Voor-reden tot den Goetwilligen ende Konstlievenden Lezer" heeft den datum: "Wt Gouda den 4 September int Jaer 1626". Van denzelfden datum is ook de "Voor-reden" voor het op blz. 116 (boven) aangehaalde werk "Nieuwe Telkonst in 8°." Daarin zegt hij, dat aangezien het voornoemde "Tweede Deel van de Nieuwe Telkonst grooter sal zijn als het Eerste Deel, zoo zalder wat meerder tijdt van noode zijn om t'zelfde te drukken. Maer alsoo eenige Liefhebbers doch eenighe Handboekxkens van doen hebben, zoo hebben wij dit doen Drucken, op dat zij ondertusschen moghen daarmede haer profijt doen". Dit boekje bevat "Onderwijzingh hoemen de Tafel HENRICI BRIGGII verstaen zal om te gebruycken" (blz. 1—51), "HENRICI BRIGGII *Tabula Logarithmorum*" (met een eigen titel, 178 blz.), en "EDMUNDI GUNTERI Tafel van Hoeck-maten ende Raeck-lijnen" (96 blz.). De eerste onderwijzing schijnt van DE DECKER zelven te zijn, "Waer mede den Konstlievenden lezer hem sal ghelieven te contenteren, tot dat wij met Godts hulpe het groote Werck vol-eyndicht hebben" (het tweede deel voornoemd). Dit werk is echter nimmer verschenen. Naar ik onderstel om de volgende reden.

Beide besproken werken zijn uitgegeven "ter Goude, bij PIETER RAMMASEYN, Boeck-verkooper inde corte Groenendal, int vergult ABC, 1626. Met Privilegie voor thien Jaren". Dit privilegie luidt ten name van ADRIAEN VLACQ, die dan ook een derde gedeelte van de boete op het nadrukken, zijnde f 150, zoude genieten. VLACQ was dus toen reeds boekdrukker en uitgever onder de firma PIETER RAMMASEYN. Hij was toen zeker reeds aan het berekenen der logarithmen voor zijn eigen "*Arithmetica logarithmica*" of "*Arithmétique logarithmétique*", en toen hij dezen arbeid in 1628 zelf uitgaf, was er voor het groote werk van DE DECKER geen reden van bestaan meer.

Dat het tweede der genoemde werken van DE DECKER reeds spoedig zeldzaam werd — het schijnt toch grootendeels naar Engeland te zijn gevoerd, om aldaar (zonder titels en de hollandsche onderwijzing natuurlijk) te worden gevoegd achter de Sciographie van WELLS, London 1635, — moge daaruit blijken, dat naar eene aanteekening in mijn exemplaar van VLACK's Arithmétique logarithmétique, dit exemplaar is ingeruild tegen het bedoelde boek, den 26 Martii 1667.

Van de "Groote Zee-vaert" van DE DECKER bezit ik een exemplaar van den eersten druk met den titel: "Practijck vande Groote Zee-Vaert, beschreven door EZECHIEL DE DECKER, Reken-m^r. ende Lant-meter, residierende tot Rotterdam, ter Goude, bij PIETER RAMMASEYN 1631". Hieruit kan worden afgeleid, dat de betrekking tusschen DE DECKER en VLACK geen schade had geleden door het niet verschijnen van het "Groote Werk".

Dit is hetgeen ik heb kunnen opsporen omtrent de betrekking tusschen de beide Nederlanders, die door GLAISHER zijn behandeld. Uit hetgeen er nu is aan 't licht gebracht, blijkt dus dat werkelijk MONTUCLA gelijk heeft gehad, toen hij VLACK een boekhandelaar noemde, hetgeen door Prof. MOLL in zijne Bijdragen ontkend werd.
